

MISTLAND: DE SOBMANWETTEN

Ludo Enckels
Davidsfonds/Infodok
(door Edit Meijer)

OVER DE MAKER

Ludo Enckels (°1956) wordt geboren in het kleine groene dorpje Herk-de-Stad. Natuur speelt al vanaf zijn jeugd een grote rol in zijn leven. In zijn middelbare schooltijd, nadat een lerares hem vertelt dat hij talent heeft voor het schrijven, beseft hij dat schrijven zijn roeping is. Hij studeert voor opvoeder en daarna maakt hij vele reizen in Afrika en Azië. In 1988 publiceert hij een roman voor volwassenen maar het grote succes komt met het verschijnen van het jeugdboek *De schoolpleindealers* in 1996. Terugkerende thema's zijn racisme, milieu, globalisering en drugs. In 2012 wint hij met *Breuklijn* de Zoute Zoen Publieksprijs.

1. VERHAAL

Cover en titel

- Wat waren de verwachtingen van de juryleden toen ze de cover de eerste keer zagen?
- Geeft de kaft de sfeer van de tunnels goed weer? Wandel via de website van Google Arts rond deze grotwoningen in India. Lijkt deze site op Mistland?
- Welke figuur staat er op de cover? Waar kijkt hij naar? (Hij kijkt naar het licht, verlangt naar andere werelden buiten de duisternis en de ondoordringbare mist.)
- Naar welke scène verwijzen de fijne lijnen in de letters van de titel? (Tijdens de zeldzame Kristalnacht befrist de mist door de koude wind en vormt prachtige tekeningen en sprookjesachtige patronen in de lucht.)
- Waarom zijn de letters en de rug van het boek geel? (Dit verwijst naar de zon en naar de hoop van de Mistlanders dat de zon ooit zal terugkeren.)
- Bespreek ook de zwart-wit foto op de achterkant van de titelpagina. Vinden de juryleden het een mooie foto? Hebben ze zich het desolate landschap van Mistland zo voorgesteld?

De Sobmanwetten is het eerste deel van de reeks *Mistland*.

- Was het voor de juryleden duidelijk dat het over een reeks gaat? Zouden ze graag het vervolg willen lezen?
- Waren er onafgewerkte verhaallijnen en open einden in het verhaal? (Het verhaal over het ontstaan van het Sobmanboek, Baltie en zijn uitbater, het laboratorium, de geheimen van Legan,...)
- Hoe gaat het verhaal verder? Bedenk samen een vervolg voor het boek.

Genre: een dystopische roman

Een dystopie is een (denkbeeldige) samenleving met louter akelige kenmerken waarin men beslist niet zou willen leven. Een dystopie is daarmee het tegenovergestelde van een utopie die juist een bijzonder aangename samenleving voorstelt. (Bron: *Wikipedia*)

Dystopische boeken, films, games en strips zijn populair bij de jongeren. Verzamel enkele dystopische werken en toon de collectie aan de juryleden. Je kan ook aan de jongeren vragen om in de bib op zoek te gaan naar voorbeelden van dit genre. (Enkele voorbeelden: George Orwell: *1984*, Aldous Huxley: *Heerlijke, nieuwe wereld*, Suzan Collins: *De hongerspelen*, ...)

- Welke boeken/films/stripverhalen kennen ze?
- Vergelijk de covers/trailers met *Mistland*. Wat zijn de overeenkomsten/verschillen?
- Zoek naar de kenmerken van dit genre. (Toekomstbeeld, totalitaire staat, geen vrijheid van het individu, de geschiedenis van de ondergang van de wereld, milieurampen, desolate landschappen, personages die zich tegen het systeem verzetten, uitdagingen en avonturen, de auteur wil waarschuwen voor de gevolgen van de handelingen van de mensheid,...)

De prehistorische mensen en het milieu

Het verhaal speelt zich in de verre toekomst af. De “prehistorische mensen” hebben hun eigen leefwereld vernield en daarmee hun eigen ondergang teweeggebracht.

- Hoe hebben de mensen hun omgeving vernietigd? (te veel CO2 uitstoot, klimaatopwarming, te veel plastic en afval, hebzucht, machts- en kennismisbruik)
Enkele citaten om dit te bespreken:
“Kennis om de wereld te vernietigen” (p.21)
“De wereld werd vernietigd door de mensen, door hun hebzucht en pretentie,...” (p.32)
“...keitsalp is een materiaal dat haast niet vergaat, dat je niet kunt transformeren tot humus, het is een van de dingen waar de wereld aan ten onder is gegaan,...” (p.222)
“Er was ook het klimaat dat veranderde...” (p.222)
- Wat weten de juryleden over de opwarming van de Aarde? Bekijk dit filmpje als uitleg. Op de website van climateclock worden de data van de klimaatverandering constant verzameld en gepresenteerd. Bekijk de klok en discussieer over het impact van de klimaatverandering.
- Wat is de betekenis van het boek dat Alman in Beerstad vindt? Verklaar de titel van het boek: Is het te laat? Wie/wat zou er afgebeeld kunnen zijn op de cover van dit boek? “Op de voorgrond staat een wezen dat ik nooit eerder zag. Het heeft een kale struik op zijn hoofd en staat voor een meertje waarrond allemaal bloemen groeien.” (p.265)

Wij zien onze wereld vanaf een afstand, door de ogen van de Mistlanders en de ijshakkers van Beerstad.

- Hoe wordt onze wereld beschreven? Welke alledaagse gebruiksvoorwerpen hebben de juryleden herkend? (lift, huizen, wolkenkrabber, tank, computer, microscoop,...)
- Is de prehistorische wereld enkel negatief (hebzucht, geen verantwoording voor het milieu, te veel overbodige spullen, problemen met het afval) beschreven? Wat zijn de positieve kanten van de prehistorische wereld? (technische vooruitgang, kennis, medische verzorging, comfort, schoonheid,...)
- Waarvoor wil de auteur de lezers waarschuwen? Is dit de boodschap van het boek?

Onze Aarde in de toekomst: Mistland en Beerstad

De auteur schets twee mogelijke samenlevingen in de toekomst: Mistland en Beerstad. Vergelijk deze twee werelden met elkaar. Wat zijn de verschillen, wat zijn de overeenkomsten? (zie tabel bijlage)

- De auteur beschrijft een wereld van machtsmisbruik, angst en uitbuiting. Kunnen de juryleden enkele voorbeelden geven? (burgers zitten in de gevangenis zonder proces, ontkennen van het bestaan van de wereld buiten Mistland, belastingverhoging, opstandige priester vermoord, valse beschuldiging, Ratou moet naar een heropvoedingsprogramma, Alman wordt opgesloten, de koning van Beerstad kan elk moment iemand verbannen,...)
- Er groeit een verzetsbeweging tegen de macht van de hogepriesters. Kunnen de juryleden enkele voorbeelden geven voor de daden van verzet? (Ratou's vraag in de kerk, de vrouwen van de gevangenen, Baltie,...)
- De hogepriesters handelen in de naam van de wetten van Sobman. Wat weten de juryleden over deze geboden? Hoe zijn ze ontstaan? (Niel Sobman, een ware profeet, heeft de zuiveren naar het uitverkoren Mistland geleid om een nieuw bestaan op te bouwen. Het originele Sobmanboek met de originele geboden is verdwenen.)
- Discussieer met de jongeren over de 5 geboden. Zijn er wetten die de jongeren goed vinden? Wat zegt de eerste wet over de verspilling in onze maatschappij? Wat vinden ze van de wet over de verandering? Waarom zijn mensen bang voor verandering?

- “Wat papa zegt benauwt me: blijven er dan geen zekerheden meer over? Ik zou liever niets aan het boek veranderen maar misschien wel iets toevoegen, over het belang aan schoonheid en vrijheid;” (p.43) Welke wetten zouden de juryleden toevoegen?

Personages

Hoofdpersonages: **Alman Herbas** en **Ratou Staal**

- Beschrijf Alman en Ratou. Door welke uitzonderlijke eigenschappen worden ze de helden van het verhaal? (Alman: sterk, dapper, trouw, slim, liefhebbend, Ratou: eigenwijs, trouw, getalenteerd, slim, durft voor haar mening uit te komen)
- Wat zijn de belangrijkste motieven van Alman en Ratou? (Ze verlangen allebei naar vrijheid, schoonheid en kennis en willen de vader van Alman redden)
- Waarom is schilderen belangrijk voor Ratou? Verklaar het volgende citaat: “Ik schilder het verlangen naar een boom” (p.52) (Schilderen, kunst maken helpt Ratou de sombere, functionele werkelijkheid van Mistland te ontvluchten. Met haar kleurrijke schilderijen kan ze haar eigen wereld scheppen waarin ze zich vrij en gelukkig voelt.)
- Welke relatie hebben zij? (vriendschap en ontluikende liefde)
- Veranderen zij door het verhaal heen? (Door hun reis groeien ze op en worden volwassener en zelfstandiger. Ze leren een nieuwe omgeving kennen, waardoor ze met een opener blik naar de wereld kijken en ook mensen die anders zijn accepteren)
- Wat zijn de geheimen van Alman en Ratou? (gevlo, baby Tar, schilderijen)
- Wat symboliseert de gevonden vogel? (vrijheid)

De **familie** van Alman verzorgt de kruidentuin al generaties lang in Mistland. De apothekersfamilie heeft zijn eigen geheimen:

- Wat weten de juryleden over tante Lorrie en oma?
- Waarom is Legan zo een negatief karakter? Weten wij alles over hem?
- Wat is er met de moeder van Alman gebeurt?
- Wie is Penna?

De **hogepriesters** (Imucellis, Itna, Igbald Noos) vertegenwoordigen de heersende orde maar er zijn ook opstandige priesters (Doremus) tegen de machthebbers.

- In welke omstandigheden leven de hogepriesters? Welke privileges hebben zij? (luxue, bedienden)
- Hoe weerspiegelt het uiterlijk van Itna zijn karakter? Denk aan de karikatuur van Ratou! (p.108)

Djiang, de begaafde muzikant is de tussenpersoon tussen Mistland en Beerstad.

- Welke karaktereigenschappen heeft Djiang?
- Welk geheim heeft hij? (smokkelaar, woont in Baltie) Hoe is hij aan Baltie verbonden? (doet zaken met mevrouw Baltie)
- Waarom laten de controleurs de mensen in Baltie met rust? (de smokkelwaren zijn noodzakelijk voor het voortbestaan van Mistland)

Vertelperspectief

Het verhaal wordt verteld door de belevende ik. Alman beschrijft de gebeurtenissen in chronologische volgorde. De vertelvorm zorgt voor spanning, de lezer beleeft de avonturen samen met Alman en Ratou.

Taal

Het speelse en creatieve gebruik van taal geeft een extra dimensie aan het boek. Taal in de toekomst is geëvolueerd, de Mistlanders gebruiken “mutaties” van bestaande woorden uit de prehistorie.

- Vonden de juryleden dit taalgebruik storend/grappig/moeilijk? Hadden ze meteen door dat de gecreëerde woorden anagrammen zijn van bestaande woorden? Kostte het lezen van het boek hierdoor meer inspanning/tijd/moeite? Hebben ze alle woorden kunnen raden?
- Op welke manier verdraait de schrijver de woorden? Geef voorbeelden van woorden die we achterstevoren moeten lezen! (gum, dog, keitsalp, retem, marg, Fig, Legan, Taah, Rebos,...)

Bij andere gevallen moet je de letters of lettergrepen in een andere volgorde plaatsen (opatheker, ibologie, liko, gevlo) De **naamgeving** van sommige personages berust op hun beroep of speciale eigenschappen. Geef enkele voorbeelden van “sprekende namen”. (Staal, Herbas, Penna, Blad, Dorimus, Lorrie)

De schrijver maakt ook nieuwe samengestelde woorden. Kennen de juryleden de betekenis van “metaalpapier” (aluminiumfolie), “bitterbrok” (chocola), “druppelklok” (zandloper)?

Alman en Ratou leren in Beerstad een nieuwe taal spreken. De taal van Beerstad is rijk aan muzikale klanken (Bimbam, Oemoe, Oegoeg)

De Mistlanders hebben geen boeken. Hoe schrijven de Mistlanders? Hoe worden de verhalen bewaard en doorgegeven? (de hiërogliefen en codes worden in de rotswanden van de tunnels gebeiteld)

2. VERWERKING

Toekomstbeeld: een utopie

Maak samen met de jongeren een ideale fantasiewereld (utopie) voor de toekomst. Met een creatieve groep kan je deze wereld tekenen/schilderen/knutselen. Discussieer over een ideale maatschappij in een ideale wereld. Welke veranderingen zouden ervoor zorgen dat de utopie in een dystopie veranderde?

Mistland of Beerstad?

Laat de juryleden een kaart trekken met Mistland of Beerstad erop. Ze mogen niet bekend maken vanuit welk land ze afkomstig zijn. De juryleden lopen in het lokaal rond en stellen telkens één ja-nee-vraag aan een andere jurylid. Wie vindt het snelst zijn/haar landgenoten?

Mistlands spreken

Vraag aan de juryleden om de namen van enkele alledaagse voorwerpen/begrippen op aparte blaadjes te schrijven en in het midden van de kring te leggen. Iedereen trekt een blaadje en maakt er een getransformeerd Mistlander woord van. Kunnen de juryleden deze woorden raden?

LEESTIPS

- Klimaatserie / Patrick Lagrou (Clavis 2010-2011)
- De Hongerspelen-reeks / Suzan Collins (Van Goor 2008-2010)
- De Gone-reeks / Michael Grant (Van Holkema & Warendorf 2008-2013)
- De Test-trilogie / Joelle Charbonneau (Karakter 2013-2014)
- Een wereld zonder hemel-trilogie / Veronica Rossi (De Boekerij 2012-2014)
- De Matched-trilogie / Ally Condie (Lemniscaat 2010-2014)
- Raven / Miriam Borgermans (Clavis, 2016)
- Borealis / Marloes Morshuis (Lemniscaat 2016)

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren.

Ga naar www.kjv.be, klik op 'Welke boeken moet ik lezen' en dan op de groep en het boek in kwestie.